Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak

De Minister van Justitie en Veiligheid
Prof. mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
18 oktober 2021

Contactpersoon

Onderwerp
Strafbaarstelling gebruik persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden (doxing)

Geachte heer Grapperhaus,

De Wetenschappelijke Commissie (WeCo) van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) heeft met belangstelling kennisgenomen van het concept wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de strafbaarstelling van het zich verschaffen, verspreiden of anderszins ter beschikking stellen van identificerende persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden (strafbaarstelling gebruik persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden). In het alledaagse spraakgebruik heet dit *doxing*.

In dit wetsvoorstel wordt gevolg gegeven aan de wens van de Tweede Kamer om het verzamelen c.q. verspreiden van identificerende persoonsgegevens over een of meer anderen/derden, met het oogmerk die ander(en) -- kort gezegd -- te intimideren, strafbaar te stellen. De uitwerking krijgt gestalte in een nieuw wetsartikel 285d Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr.). De strafbaarstelling zoals geformuleerd in dit wetsvoorstel kent de volgende bestanddelen:
a. het *zich verschaffen* dan wel *verspreiden/ter beschikking stellen* van **b.** identificerende persoonsgegevens van een of meer ander(en) **c.** met het *oogmerk* om **d.** die ander *vrees aan te jagen* dan wel te laten jagen, *ernstige overlast aan te doen* dan wel te laten doen of hem *in de uitoefening van zijn ambt of beroep ernstig te hinderen* dan wel te laten hinderen.
Als maximale strafbedreiging wordt een jaar gevangenisstraf voorgesteld. Het artikel wordt als benoemd artikel opgenomen in artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv).

1. Grenzen van het strafrecht

De WeCo vraagt zich af of deze materie binnen de grenzen van het strafrecht moet worden gebracht. De WeCo meent namelijk dat er van strafbaarstelling pas sprake hoort te zijn als door het gebruik van die gegevens gevreesd mag worden dat het in de mvt bedoelde (zeer) belastende gedrag zal gaan optreden. Dit springende punt verdient verduidelijking, al is het maar om te voorkomen dat iemand die willekeurig een privé adres met de personalia van de bewoner(s) digitaal of analoog verspreidt meteen strafrechtelijk wordt vervolgd. Het zou naar het oordeel van de WeCo steeds (ten minste) moeten gaan om het

New Babylon • Anna van Buerenplein 40, 2595 DA Den Haag • Postbus 30315, 2500 GH Den Haag
Telefoon: +31 88 3611300 • info@nvvr.org • www.nvvr.org

verzamelen/verspreiden van gegevens die in redelijkheid de in de mvt bedoelde vrees kunnen oproepen. De enkele omstandigheid dat een politiek of ander geschilpunt (b)lijkt te bestaan tussen aangever(s) en verdachte(n), lijkt de WeCo daartoe in zijn algemeenheid onvoldoende. De WeCo verwijst hier naar de mvt, die er terecht op wijst dat veel van de ernstiger gedragingen (gedragingen die (ook) in meer objectieve zin dreiging en/of ernstige/aanmerkelijke maatschappelijke hinder veroorzaken) al vallen onder een of meer andere strafbepalingen van afdoende zwaarte[1]. Zie daartoe de mvt, meer in het bijzonder de pagina's 2 en 3. Waarom dan toch uitbreiding van strafbaarstellingen tot andere fysieke gedragingen wordt bepleit, is de WeCo niet duidelijk. De WeCo adviseert de minister daarom de bestaande uitgangspunten te verduidelijken en scherper dan tot nu toe de grenzen aan te geven van deze nieuwe strafbepaling.

2. Fundamentele grondrechten

De begrenzing van de nieuwe wetsbepaling keert ook terug in hoofdstuk 4 van de mvt, waarin de verhouding tot de fundamentele rechten wordt besproken. Daarin staat onder andere[2]: "In de tweede plaats leidt het gebruik van persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden vaak tot anonieme, collectieve en gecoördineerde acties richting het slachtoffer, louter om het feit dat het slachtoffer behoort tot een bepaalde beroepsgroep." De WeCo nodigt de minister uit om dit punt nader te onderbouwen, uiteraard met respect voor de privacy van de betrokkenen. Aan welke aantallen moeten we hier denken? Een uitbreiding van het strafrecht voor een zelden voorkomende gebeurtenis ligt niet voor de hand. Niet elke vorm van (serieuze) overlast moet worden gesanctioneerd in het Wetboek van Strafrecht.
Een tweede heikel punt betreft de volgende volzin (mvt blz. 5): "In het huidige maatschappelijke klimaat waarin sprake is van verharding van de uitingen op internet, eist de democratische samenleving dat terughoudend wordt omgegaan met de vrijheid van meningsuiting als met die uitingen angst wordt aangejaagd aan anderen." De WeCo vraagt de minister de bedoeling van deze volzin te verduidelijken. Het lijkt
de bedoeling dat het moet gaan om een gedraging die ook in meer objectieve zin de hier bedoelde vrees dan wel hinder oproept. Er moet, zo lijkt het wetsvoorstel te beogen, voor worden gewaakt dat gebruikmaking van de vrijheid van meningsuiting gepaard gaat met intimiderend of bedreigend gedrag. Deelt de minister deze uitleg? Verduidelijking op dit punt is gewenst, aangezien het voorstel hier raakt aan één van de belangrijkste grondrechten, namelijk de vrijheid van meningsuiting.

3. Overige opmerkingen

Na een uiteenzetting in de memorie van toelichting (mvt) wat het begrip "doxing" inhoudt, wordt onderbouwd waarom dit gedrag strafbaar behoort te worden gesteld. Ook worden enkel voorbeelden gegeven van handelingen die, zo begrijpt de WeCo, onder de nieuwe wet strafbaar zouden worden.
Het tweede voorbeeld, het gooien van een vuurwerkbom in de tuin, acht de WeCo weinig gelukkig. Het gooien van een (vuurwerk)bom is vaak (al) strafbaar op grond van art. 157 Sr. (het opzettelijk veroorzaken van een ontploffing, waardoor gemeen gevaar voor goederen ontstaat), of onder art. 350 Sr. (vernieling/beschadiging) en/of de Wet Wapens en Munitie. Het andere voorbeeld vraagt eveneens -- in meer algemene zin -- om een nadere beschouwing. Het spreekt voor zich dat zich in de huidige digitale én analoge wereld zich gedragingen voordoen die ernstige problemen oproepen bij de persoon of personen tegen

[1] In dat perspectief vormt het wetsontwerp in essentie een lichter voorportaal van deze strafbepalingen.
[2] mvt, p. 5, 9e regel van onder.

wie die gedragingen zijn gericht. De weergegeven basisgedachte -- iedereen laat de ander de nodige ruimte en treedt niet onnodig in de vrijheidsrechten en privacy van een ander -- is uiteraard slechts te onderschrijven. Schending van dat beginsel wringt mogelijk nog meer als er in feite een maatschappelijk of politiek verschil van inzicht onder (b)lijkt te liggen. Overlast kan dan omslaan in dieper gevoeld ongenoegen of gevoelens van onveiligheid.

4. Wettechnische opmerkingen

Het bewijs dat een verdachte het *oogmerk* had om, kort gezegd, die ander te (laten) intimideren, zal meestal niet eenvoudig zijn. Het gaat bij oogmerk immers om de zwaarste vorm van opzet. De WeCo meent dat de keuze voor dit bestanddeel juist is als de voorgestelde, ruime delictsomschrijving wordt gehandhaafd.

5. Opsporingsbevoegdheden

De in de mvt genoemde bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn in relatie tot het beschermde belang proportioneel te noemen. Het vorderen van verkeersgegevens en/of de identificerende gegevens van een IP-adres ligt immers voor de hand in een strafrechtelijk onderzoek naar dit type gedragingen. Om deze bevoegdheden te kunnen toepassen is nodig dat voor het feit voorlopige hechtenis kan worden toegepast. Aan die voorwaarde wordt in het wetsvoorstel voldaan.

5.1 Capaciteit opsporing

De digitale opsporingscapaciteit bij de politie is nog beperkt, zeker als deze wordt afgezet tegen de snelle stijging van diverse delict(vorm)en die een duidelijke digitale component kennen. De WeCo vraagt zich af of is voorzien in een adequate uitbreiding van die capaciteit. Anders valt te vrezen dat weinig aangiften ter zake van dit nieuwe delict tot reële opsporingsactiviteiten zullen leiden. De beschikbare capaciteit zal immers eerder en voor een groter deel (moeten) worden ingezet bij ernstiger vormen van criminaliteit, zoals bijvoorbeeld digitale verspreiding van kinderporno en diverse vormen van financiële internetfraude. De WeCo verzoekt de minister nader in te gaan op dit punt, om teleurstelling te voorkomen bij aangevers die rekenen op een serieus onderzoek naar aanleiding van hun aangifte.

6. Een civiele procedure

De mvt wijst op een aantal plaatsen op de mogelijkheid om een civiele procedure aanhangig te maken tegen de verdachten en/of de tussenpersoon/host die berichten in technische zin verspreiden/verspreidt. De bestaande procedure die de tussenkomst van de host regelt zou zo effectief moeten zijn dat inschakeling van de civiele rechter in de regel niet nodig is. Is de minister voornemens op dit punt gerichte actie te ondernemen? Een snelle en adequate reactie van een dergelijke host/tussenschakel zou veel onrust weg kunnen nemen, en daarmee de noodzaak voor dit wetsartikel verkleinen. Een civiele zaak tegen de bron (de veelal anonieme daders) zal vaak niet mogelijk zijn. Wie moet de eiser immers in rechte betrekken? De WeCo verzoekt verduidelijking op dit punt in de mvt.

Naar het oordeel van de WeCo is een strafbaarstelling niet nodig om bij de gedragingen waar dit wetsvoorstel over gaat, te kunnen spreken van een onrechtmatige daad. Dat is overigens alleen het geval als de eiser in een civiele procedure feiten en omstandigheden aannemelijk kan maken, waaruit volgt dat er concrete schade toebrengende handelingen dreigen of zijn voorgevallen, en dat er voldoende verband is tussen de onrechtmatige gedragingen van gedaagde en die (dreigende) gevolgen.

7. Conclusie
Samenvattend adviseert de WeCo het wetsvoorstel op wezenlijke punten aan te passen, en in elk geval op de aangegeven punten het wetsvoorstel en de mvt gericht te verduidelijken. Daarbij is een duidelijke afgrenzing van het werkingsbereik van de nieuwe bepaling van groot belang.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,

voorzitter